

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 30 grudnia 2016 r. Sąd Rejonowy w Kaliszu w sprawie z wniosku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z udziałem B. B. w punkcie 1 – pozbawił uczestnika postępowania B. B. na okres pięciu lat prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek lub w ramach spółki cywilnej oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, członka komisji rewizyjnej, reprezentanta lub pełnomocnika osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą w zakresie tej działalności, spółki handlowej, przedsiębiorstwa państwowego, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszenia; w punkcie 2 – nakazał pobrać od uczestnika postępowania na rzecz Skarbu Państwa kwotę 100 zł tytułem nieziszczonej opłaty sądowej (postanowienie k. 242, uzasadnienie k. 256-266 tom II).

Apelację od powyższego postanowienia wniósł uczestnik postępowania B. B., zaskarżając je w całości i zarzucając, że Sąd I instancji przeprowadził postępowanie w sprawie i zakończył je orzeczeniem, w sytuacji gdy obowiązkiem sądu było odrzucenie wniosku z powodu tego, że toczyła się już tożsama sprawa między tymi samymi stronami, a nadto wierzyciel nie opłacił wniosku wszczynającego postępowanie.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i umorzenie postępowania w sprawie na koszt wierzyciela – za zwrotem kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego, za obie instancje (apelacja k. 269 -269 tom II).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja uczestnika jest nieuzasadniona.

Przed przejściem do oceny zarzutów apelacyjnych uzasadnione jest uprzednie przypomnienie, że wynikający z art. 378 § 1 k.p.c. obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji oznacza zarówno zakaz wykraczania poza te granice, jak i nakaz rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, mającej moc zasady prawnej (OSNC 2008, Nr 6, poz. 55), sąd apelacyjny jest związany jedynie takimi uchybieniami przepisów postępowania, które zostały podniesione w apelacji. Bez podniesienia w apelacji lub postępowaniu apelacyjnym właściwych zarzutów w tym zakresie sąd apelacyjny nie może więc wziąć pod rozwagę popełnionych przez sąd pierwszej instancji uchybień przepisom postępowania, w granicach zaskarżenia bierze jednak pod uwagę nieważność postępowania. Sąd odwoławczy musi natomiast zastosować właściwe przepisy prawa materialnego, a więc także usunąć ewentualne błędy prawne sądu pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały one wytknięte w apelacji.

Podniesione w apelacji zarzuty są bezpodstawne i nie mogą prowadzić do podważenia zaskarżonego wyroku.

Wbrew zarzutom apelacji ponowna analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w kontekście zarzutów podniesionych w apelacji prowadzi zdaniem Sądu Okręgowego do wniosku, iż zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego jest prawidłowe. Sąd odwoławczy podziela i przyjmuje za własne ustalenia Sądu I instancji co do opisanego przezeń stanu faktycznego, jak również podziela ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego. Sąd ten dokonał również trafnej interpretacji przepisów mających zastosowanie w niniejszej sprawie. Powyższe czyni zbytecznym ponowne przytaczanie ustaleń oraz szczegółowych rozważań zawartych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98, Legalis nr 44686).

Przechodząc zatem do oceny zarzutów apelacyjnych należy zauważyć, że w sprawie apelujący podnosił problem mocy wiążącej prawomocnego postanowienia oddalającego wniosek o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej oraz jego powagi rzeczy osądzonej jako negatywnej przesłanki procesowej.

Do prawomocności orzeczeń nieprocesowych i ich powagi rzeczy osądzonej stosuje się na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. przepisy art. 363 - 366 k.p.c. (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 11 listopada 1965 r. III CO 64/65, OSNCP

1966, nr 6, poz. 92). Wydane więc w postępowaniu nieprocesowym merytoryczne postanowienia uwzględniające lub oddalające wniosek korzystają z prawomocności materialnej i z powagi rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 31 stycznia 2007 r. sygn. akt II CSK 314/06, zajął podzielane przez Sąd Okręgowy stanowisko, że z treści art. 523 k.p.c. wynika, że prawomocne postanowienie co do istoty sprawy ma moc wiążącą, podobnie jak wyrok w procesie - a zatem wiąże nie tylko sąd, który je wydał, ale także inne sądy i organy państwowe oraz zainteresowanych biorących udział w postępowaniu. Z założenia więc ponowne postępowanie w tej samej sprawie nie powinno być wszczęte i prowadzone nie tylko na skutek wniesienia przez tego samego wnioskodawcę wniosku, ale przez każdego innego uczestnika postępowania, czy z urzędu. Nie uchyla powagi rzeczy osądzonej postanowień oddalających wniosek zdanie drugie art. 523 k.p.c., albowiem unormowanie to otwiera możliwość jego zmiany, ale tylko dopiero w razie zmiany okoliczności sprawy zaszłych po uprawomocnieniu się takiego postanowienia. Powaga rzeczy osądzonej zatem nie sięga dalej niż do zmiany podstawy faktycznej, czyli ujmując problem inaczej, prawomocność materialna trwa niezmiennie dopóty, dopóki podstawa faktyczna, która stała się podstawą indywidualizacji normy prawnej w orzeczeniu nie uległa zmianie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 1980 r., IV CR 85/80, OSNC 1980, nr 11, poz. 214).

Tymczasem w rozpoznawanej sprawie, jak prawidłowo wskazał Sąd I instancji, wnioskodawca w toku postępowania sądowego wykazał, że okoliczności sprawy uległy zmianie. Z załączonych do sprawy dokumentów wynika, że uczestnik nie reguluje zobowiązań wobec wierzycieli, a jego stan niewypłacalności zaistniał ponownie co najmniej w listopadzie 2015 r., kiedy posiadał zobowiązania wobec ZUS, Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w K. i innych wierzycieli powstałe po wydaniu prawomocnego postanowienia z dnia 25 kwietnia 2005 r. oddalającego wniosek o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej względem niego. Z tego względu zarzut wydania zaskarżonego postanowienia w warunkach powagi rzeczy osądzonej, wobec zmiany podstawy faktycznej jego wydania, był chybiony.

Bezzasadny był też zarzut nieuzasadnionego braku opłaty wniosku wszczynającego postępowanie w niniejszej sprawie.

Wierzyciel Zakład Ubezpieczeń Społecznych złożył wniosek w sprawie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, który jak wynika z art. 76 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych podlega opłacie stałej w kwocie 100 zł, która nie została uiszczona.

W tym miejscu wskazania wymaga, iż zgodnie z treścią art. 114 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zakresie prowadzonej działalności określonej w ustawie Zakład nie ponosi opłat skarbowych i sądowych. Stosownie zaś do art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c) powyższej ustawy do zakresu działania Zakładu należy między innymi realizacja przepisów o ubezpieczeniach społecznych, a w szczególności wymierzanie i pobieranie składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, z czym nieodzownie łączy się tak dochodzenie nieopłaconych składek lub opłaconych w zaniżonej wysokości oraz nienależnie pobranych, jak też zapobieganie zaległościom z tego tytułu.

Przedmiotem wniosku w przedmiotowej sprawie było orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, z której tytułu uczestnik postępowania posiadał względem wnioskodawcy wieloletnie zaległości składkowe. A to prowadzi do wniosku, że w rozpoznawanej sprawie - z uwagi na jej przedmiot mieszczący się w zakresie określonym w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych - skarżący korzysta z ustawowego zwolnienia od opłat sądowych, o jakim mowa w art. 114 ust. 4.

Sąd Okręgowy zwraca uwagę, iż ustawowe podmiotowe zwolnienie od kosztów sądowych przewiduje art. 96 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, dotyczy ono jednak jedynie podmiotów wymienionych w tym przepisie. Nie ulega wątpliwości, iż nie wymieniono w nim Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Nie oznacza to jednak, że temu organowi nie przysługuje ustawowe podmiotowe zwolnienie od kosztów sądowych na podstawie przepisów

szczególnych. Jak zostało to już wyżej wskazane ustawowe podmiotowe zwolnienie od opłat sądowych wynika bowiem z art. 114 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Brak ingerencji ustawodawcy w treść art. 114 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przy jednoczesnym uchyleniu lub zmianie szeregu przepisów zawartych w ustawach szczególnych przyznających ustawowe zwolnienia od kosztów sądowych lub od opłat sądowych, przemawia za słusnością poglądu, że ustawa o kosztach sądowych jest regulacją generalną w odniesieniu do zagadnienia kosztów sądowych (w tym opłat sądowych), a art. 114 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest w tej materii regulacją szczególną.

Podsumowując powyższe rozważania należy stwierdzić, że z ustawowego zwolnienia od opłat sądowych w korzysta Zakład Ubezpieczeń Społecznych w sprawach objętych zakresem ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, chociaż treść art. 114 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie została powtórzona w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w przepisach regulujących ustawowe zwolnienie od kosztów sądowych. Przepis ten nadal obowiązuje, gdyż nie został on zmieniony ani uchylony ustawą o kosztach sądowych.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy nie znajdując podstaw do wzruszenia z urzędu zaskarżonego orzeczenia, oddalił apelację na podstawie art. 385 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 35 pr. upadł.

Marzena Eichstaedt Tomasz Bajer Bartosz Kaźmierak